

הגיוור הרפורמי במדינת ישראל – תמונת מצב

חביבה ארץ ישראל שהיא מכשרת הגרים. האומר בארץ ישראל גר אני, מקבלין אותו מיד, ובחוצה לארץ אין מקבלין אותו אלא אם כן היו עדין עמו (מסכת גרים, פ"ד ה"ג)

המעמד המשפטי והציבורי של הגיוור הלא אורתודוכסי בישראל

- ❖ החל משנת 1989, בעקבות פסיקת בג"ץ, גיורים הנערכים בקהילות יהודיות רפורמיות וקונסרבטיביות בתפוצות מוכרים בישראל לצורכי שבות (עליה) ומרשם. רבני הקהילות נדרשים למלא תצהיר על הליך הגיוור. המוסדות העולמיים של כל אחת מן התנועות מאשרת למשרד הפנים כי אכן מדובר בקהילה מוכרת.
- ❖ החל משנת 2002 גיורים רפורמים וקונסרבטיבים של אזרחים ותושבים בישראל מאפשרים את רישום המתגיירים כיהודים במרשם האוכלוסין. במקרה של רישום ראשון במרשם (כלומר: בהעדר רישום קודם, ולדוג' במקרה של רישום תינוק) די בהצהרת המתגייר והצגת תעודת הגיוור. במקרה של שינוי רישום קיים (לדוג' במקרה גיוור מבוגר) נעשה הדבר אחרי קבלת פסק דין הצהרתי של בית משפט מחוזי המאשר את קיום הגיוור באחת משתי התנועות. על גיורים אלו לא חלה פקודת ההמרה הדתית ולא נדרש אישור מטעם הרב הראשי. במקביל, הרבנות אינה מחויבת להכיר בגיורים אלו לצורך נישואין וגירושין, והגרים המבקשים להינשא צריכים לעשות זאת באמצעות נישואים אזרחיים בחו"ל.
- ❖ בשנת 2009 הורה בג"ץ למערך הגיוור במשרד רה"מ לתקצב על בסיס שוויוני את אולפנות הגיוור של הקהילות הרפורמיות, למרות שהגיוור עצמו אינו נערך במסגרת המערך הממלכתי. מימוש הפסיקה נתקל במכשולים רבים.
- ❖ בימים אלו תלויות ועומדות בפני בית המשפט שלוש עתירות וערעור מנהלי הנוגעים למעמד הגיוור הלא אורתודוכסי הנערך בישראל:
  - עתירה להכרה בגיוור רפורמי וקונסרבטיבי הנערך בישראל לצרכי שבות ועליה.
  - עתירה להכרה בגיוור רפורמי או קונסרבטיבי של קטינים ישראלים המועמד לאימוץ לטובת אימוצו בידי בני זוג יהודים (זאת מכיוון שהחוק דורש שהילד המאומץ והוריו המאמצים יהיו בני אותה הדת).
  - עתירה למימון בריתות מילה הנערכות למתגיירים רפורמים וקונסרבטיבים בדומה למתרחש בגיורים במערך הממלכתי.
  - ערעור על פסיקת בית המשפט המחוזי למתן רשות שימוש במקוואות ציבוריים לטובת טבילת מתגיירים רפורמים או קונסרבטיביים.
- ❖ ההליכים המשפטיים בעתירות ובערעור מוקפאים בשש השנים האחרונות במטרה לאפשר הידינות בין הממשלה לבין התנועות הלא אורתודוכסיות. הידינות זו שנוהלה על ידי מזכירי הממשלה עובד יחזקאל וצביקה האוזר לא הובילה לכל התקדמות עד כה. על פי הוראת בית המשפט, על משרד הפנים ומשרד המשפטים להגיש את עמדתם העדכנית בהליכים אלו בחודש יולי 2013.
- ❖ במרוצת השנים, מעת חקיקתו של חוק השבות, נבחנו בכנסת הצעות חוק שונות שבקשו להעניק מעמד בלעדי לגיוור האורתודוכסי בישראל, בין אם על ידי תיקון חוק השבות גופו (חוק "מיהו יהודי") אם על ידי הוספת תחום הגיוור לסמכויות הייחודיות של בתי הדין הרבניים בתחום הנישואין והגירושין (חוק ההמרה-1997) ואם על ידי הקביעה כי הגיוור בישראל מצוי בסמכותה של הרבנות הראשית (חוק רותם-2011). ניסיונות אלו לתיקון החוק לא זכו לאמון הכנסת, ואשר על כן אין כיום בלעדיות חוקית להליכי הגיוור האורתודוכסיים בישראל.
- ❖ בעקבות ניסיון החקיקה של חוק ההמרה בשנת 1997, הקימה הממשלה את ועדת נאמן. בניגוד לרושם המוטעה בקרב רבים, ועדת נאמן לא הגישה מעולם את המלצותיה, בשל סירובה הבוטה של מועצת הרבנות הראשית להסכים לשיתוף פעולה עם הזרמים הלא אורתודוכסיים. למרות כישלונה של ועדת נאמן, הקימה ממשלת ישראל את מערך בתי הדין המיוחדים לגיוור ואת המכון ללימודי יהדות הפועל בחסותה של הסוכנות. התנועות הלא אורתודוכסיות נטלו חלק בפעילות המכון יחד עם הצהרה מפורשת בפני הממשלה ובית המשפט כי שיתוף הפעולה אינו מיתר את דרישת התנועות להכרה בגיריהן. בשנים האחרונות מעורבותן של התנועות הלא אורתודוכסיות בפעילות המכון כמעט ואינה קיימת. מורים רפורמים וקונסרבטיבים אינם משולבים בהוראה בשלבים המתקדמים לקראת ההופעה בבית הדין לגיוור ומשפחות רפורמיות וקונסרבטיביות אינן משולבות במערך המשפחות המלוות.
- ❖ התנועה הרפורמית הצהירה בבית המשפט ובדיונים למול נציגי הממשלה כי במסגרת הכרה ממלכתית מלאה בגיורים הלא אורתודוכסיים, מוכנה התנועה לקבל על עצמה את כל נהלי משרד הפנים ורשות האוכלוסין המיועדים למניעת ניצול לרעה של הליכי הגיוור. במקביל הודיעה התנועה על נכונותה לשלב את מפעל הגיוור הרפורמי במסגרת מסלול גיוור לא אורתודוכסי ממלכתי.

התנועה הרפורמית | יהדות מתקדמת בישראל

מדיניות הגיור של התנועה הרפורמית בישראל

- ❖ **התנועה הרפורמית בישראל רואה בפעולת הגיור משימה דתית ולאומית מן המעלה הראשונה ומרכיב משמעותי בשירותים הרוחניים שמציעות קהילות היהדות המתקדמת בישראל לציבור הרחב. חשיבות מפעל הגיור התחדדה לאין שיעור בעקבות גלי העלייה המבורכים ממדינות חבר העמים.**
- ❖ **התנועה הרפורמית מפעילה בית דין מרכזי לגיור. כל הגיורים הרפורמים בישראל נערכים בבית דין זה וכל רבני התנועה וקהילותיה מחויבים למדיניות הגיור של מועצת הרבנים המתקדמים והתנועה.**
- ❖ **התנועה הרפורמית בישראל מגיירת אזרחים ישראלים, תושבי קבע ותושבים הנמצאים במסלול המדורג לרכישת אזרחות (מכוח קשרי משפחה). תיירים ומהגרי עבודה אינם מתגיירים בקהילות התנועה בישראל. התנועה נמנעת מתוך בחירה מלנצל את החלטת בג"ץ המתירה עריכת גיורים בקהילות בחו"ל לאחר ביצוע תוכנית הלימודים בישראל (הליך שכונה על ידי פרקליטות המדינה באופן בלתי ראוי בשם: "גיור קפיצה"), וזאת במטרה למנוע ניצול הליכי הגיור לרעה.**
- ❖ **התנועה הרפורמית מפעילה שלושה מסלולי גיור:**
  - מסלול רגיל המיועד לבני זוג זרים של ישראלים או לאזרחים ישראלים שאין להם כל רקע יהודי;
  - מסלול "זרע ישראל", המיועד לאזרחים ותושבים שאביהם או אחד מן הסבים והסבתות הנו יהודי
  - מסלול גיור לקטינים.
- ❖ **במסלול הגיור הרגיל נדרשים המתגיירים לתהליך לימודים של שנה לפחות לפני התייצבותם בבית הדין. מסלול זרע ישראל מיועד לאזרחים ותושבים, עולים וותיקים, דוברי עברית, שהתחנכו במערכת החינוך הישראלית, שהו זמן ניכר בישראל ושרתו בצבא או בשירות לאומי. מתגיירים אלו עוברים תהליך הכנה קצר הנע בין מספר פגישות עם הרב/ה המלווה לתוכנית מרוכזת של שלושה חודשים.**
- ❖ **בית הדין הרפורמי לגיור מחייב את המתגיירים במילה (בעבור גברים) ובטבילה. הגרים מתחייבים לעצב אורח חיים יהודי משמעותי וכן. בית הדין אינו דורש מן המתגיירים לאמץ אורח חיים דתי ספציפי ומכבד את קשת אורחות החיים היהודיים בדורנו, לרבות אורח חיים חילוני.**
- ❖ **המתגיירים בתנועה הרפורמית מקבלים הסבר מלא וממצא על מעמדו המשפטי של הגיור הלא אורתודוכסי לרבות העובדה כי גיור זה אינו מוכר על ידי הרבנות הראשית, בתי הדין הרבניים ורשויות רישום הנישואין.**

מתלמוד למעשה

- ❖ **התנועה הרפורמית בישראל מפעילה בקהילותיה בכל רחבי הארץ אולפנות גיור. האולפנות המרכזיים פועלים בערים תל אביב, חיפה, רעננה וירושלים. אולפנות אלו מפעילים כיתות בשפות עברית, רוסית ואנגלית.**
- ❖ **בשנים 2006-2012 התגיירו בבית הדין לגיור של התנועה הרפורמית בישראל 1047 גרים. מתוכם: 121 תינוקות מאומצים מחו"ל, 365 קטינים ישראלים והיתר – אזרחים ותושבים ישראלים בוגרים. בשנים אלו לא גוירו בבית הדין גרים שאינם אזרחים ותושבים.**
- ❖ **הליכי הגיור הרפורמיים בישראל מעניקים מענה למגוון רחב של קהלי יעד: אזרחים ישראלים ותיקים המבקשים להתגייר, עולים מזרע ישראל, בני זוג זרים של ישראלים וכו'. בתוך ציבור רחב זה ניתן גם מענה ייחודי לקהלי יעד שאין להם כל מענה במערך הגיור האורתודוכסי, כדוגמת: זוגות בני אותו מין, משפחות לילדים מאומצים שאינם מוכנים לשלוח ילדיהם לחינוך אורתודוכסי וכו'.**

"ישראל אינה מדינתה של 'עדה יהודית'. ישראל היא מדינתו של העם היהודי, והיא הביטוי של 'זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו' (הכרזת העצמאות). ביהדות ישנם זרמים שונים הפועלים בישראל ומחוצה לה. כל זרם פועל על פי השקפותיו שלו."

הנשיא (בדימוס) אהרון ברק, בג"ץ 5070/95 נעמת ואח' נ' שר הפנים נ(2) 721